

Sygn. akt: I C 418/20

WYROK WSTĘPNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2021 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **W. P. i A. P.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę

I. ustala nieważność umowy o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowanej kursem (...) o nr (...) z dnia 16 czerwca 2008 r. zawartej pomiędzy powodami, a (...) Bank S.A. w W., Oddziałem Bankowości Detalicznej w Ł.,

II. uznaje roszczenie powodów o zapłatę za usprawiedliwione co do zasady.

Sygn. akt I C 418/20

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym w dniu 9 czerwca 2020 r. powodowie A. P. i W. P. wnieśli o:

- 1) unieważnienie umowy nr (...) z dnia 16 czerwca 2008 r. o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem chf, z równoczesnym przeprowadzeniem wzajemnych rozliczeń stron,
- 2) zasądzenie od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej: Bank) solidarnie na rzecz powodów kwoty 81.589,53 zł tytułem zwrotu nienależnie pobranych rat kapitałowo-odsetkowych od kredytu uiszczonych w walucie polskiej wraz z ustawowymi odsetkami i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot nienależnie pobranych rat liczonych od dnia następującego po dniu spłaty całości każdej z rat kapitałowo-odsetkowych od kredytu wskazanym w załączonym do pozwu zaświadczeniu w okresie od 5 sierpnia 2008 r. do 5 kwietnia 2013 r. i wyliczenia spłaconych rat kapitałowo-odsetkowych
- 3) zasądzenie od pozwanego Banku solidarnie na rzecz powodów kwoty 126.625,07 zł tytułem zwrotu nienależnie pobranych rat kapitałowo-odsetkowych od kredytu uiszczonych w walucie (...) wraz z ustawowymi odsetkami i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot nienależnie pobranych rat liczonych od dnia następującego po dniu spłaty całości każdej z rat kapitałowo-odsetkowych od kredytu wskazanym w załączonym do pozwu zaświadczeniu w okresie od 6 maja 2013 r. do 6 kwietnia 2020 r. i wyliczenia spłaconych rat kapitałowo-odsetkowych w przeliczeniu tych rat na PLN według kursu średniego NBP obowiązującego w dniu spłaty danej raty,
- 4) zasądzenie od pozwanego Banku solidarnie na rzecz powodów kwoty 5.853,13 zł tytułem nienależnie pobranych od powodów przez pozwaną składek ubezpieczenia niskiego wkładu własnego kredytu wraz z ustawowymi odsetkami i ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od:

- kwoty 2.240 zł – od dnia 25 czerwca 2008 r. do dnia zapłaty,

- kwoty 2.427,16 zł – od dnia 1 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty,

- kwoty 1.185,97 zł – od dnia 31 lipca 2014 r. do dnia zapłaty,

5) zasądzenie od pozwanego Banku solidarnie na rzecz powodów kwoty 2.635,30 zł tytułem nienależnie pobranych od powodów składek ubezpieczenia pomostowego wraz z ustawowymi odsetkami i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty,

6) zasądzenie od pozwanego Banku solidarnie na rzecz powodów kwoty 13.095,32 zł tytułem nienależnie pobranych składek ubezpieczenia na życie,

7) zasądzenie od pozwanego Banku solidarnie na rzecz powodów kwoty 2.367,92 zł tytułem nienależnie pobranych składek ubezpieczenia na nieruchomości,

8) zasądzenie od pozwanego Banku solidarnie na rzecz powodów kwoty (wraz z ustawowymi odsetkami) dalszych nienależnie pobranych rat kapitałowo-odsetkowych od kredytu, spłacanych przez powodów w walucie (...) po złożeniu niniejszego pozwu, a do czasu uprawomocnienia się wyroku w przedmiotowej sprawie.

Ponadto wnieśli o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu swoich żądań powodowie wskazali, że jako konsumenci zawarli z pozwanym (wówczas (...) Bank S.A.) umowę kredytu hipotecznego w kwocie 264.000 zł, waloryzowanego kursem (...), na sfinansowanie kosztów zakupu nieruchomości w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Kredyt został udzielony w złotych, ale po jego wykorzystaniu kwota kredytu (transzy) została przeliczona na (...) i od tego momentu saldo kredytu wyrażone zostało w tej walucie, która to kwota stanowi podstawę obliczenia rat kapitałowo-odsetkowych. Spłata kredytu odbywa się na analogicznych zasadach, z tym że przeliczanie jest odwrotne – z (...) na złotówki. Powodowie podnieśli, że mechanizm obliczenia raty kredytu opierał się na kursie waluty ustalonym dowolnie przez bank. Zawarte przez nich umowy nie precyzowały mechanizmu ustalania kursu, co pozwalało bankowi na jej dowolne określenie i tym samym arbitralne sterowanie wysokością zobowiązania powodów. Wskazali, że zawarte w umowie postanowienia niedozwolone to w szczególności § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4. Daty wymagalności swoich roszczeń określili na 16 czerwca 2008 r. (pozew k. 4-8, 74).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, a nadto o zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Podnosił zarzut niewykazania istnienia interesu prawnego w dochodzeniu żądania ustalenia nieważności umowy. Wskazał ponadto, że powodowie nie wykazali wystąpienia przesłanek abuzywności postanowień umownych dotyczących przeliczeń walutowych, a nawet gdyby umowa była w tej części bezskuteczna, to może być w dalszym ciągu wykonywana. Zaprzeczył również, by po jego stronie powstało przysporzenie majątkowe kosztem powodów. Podniósł zarzut nadużycia prawa (art. 5 k.c.) polegający na próbie wykorzystania przepisów dotyczących ochrony konsumentów w celu uzyskania przez powodów nadmiernych korzyści, nieproporcjonalnych względem zarzucanego Bankowi nieprecyzyjnego sformułowania treści umowy, a także zarzut przedawnienia roszczenia o zapłatę (k. 91-127v).

Na rozprawie w dniu 16 lutego 2021 r. powodowie oświadczyli, że główne żądanie pozwu zmierza do ustalenia nieistnienia umowy kredytu (k. 202).

Sąd ustalił, co następuje:

Wnioskiem z dnia 14 maja 2008 r. powodowie wystąpili do pozwanego o udzielenie kredytu w kwocie 264.000 zł w walucie (...) celem zakupu lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym. Oboje byli wówczas zatrudnieni na umowę o pracę na stanowisku funkcjonariuszy Policji.

Powodowie podpisali oświadczenie, że przedstawiono im w pierwszej kolejności ofertę kredytu hipotecznego w polskiej walucie i po zapoznaniu się z nią dokonują wyboru kredytu w walucie obcej, mając jednocześnie świadomość ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty.

(wniosek kredytowy k. 59-63 oraz k. 152-156, oświadczenia k. 143-144, zaświadczenia o zatrudnieniu k. 157-158, decyzja kredytowa k. 160-162)

W dniu 16 czerwca 2008 r. powodowie, jako konsumenci zawarli z pozwanym Bankiem – występującym wówczas pod (...) Bank S.A. z siedzibą w W. – umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) nr (...). Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 264.000 zł w walucie (...) na okres 360 miesięcy od dnia zawarcia umowy do dnia 5 lipca 2038 r. Celem kredytu było finansowanie nabycia na rynku wtórnym spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ul. (...) oraz finansowanie opłat okołokredytowych (§ 1 ust. 1 umowy).

(dowód: umowa kredytu nr (...) k. 9-13)

Zawarta przez strony umowa nr (...) zawierała następujące postanowienia:

- waluta waloryzacji Kredytu: (...) (§ 1 ust. 3),

- kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 30 maja 2008 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 130.241,73 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszym punkcie (§ 1 ust. 3A),

- mBank udziela Kredytobiorcy, na Jego wniosek, Kredytu hipotecznego przeznaczonego na cel określony w § 1 ust. 1, zwanego dalej Kredytem, w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna waluty (...) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kwota Kredytu wyrażona w (...) walucie jest określona na podstawie kursu kupna waluty w (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia Kredytu (§ 7 ust. 1),

- kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej przez mBank ustalona jest w wysokości określonej w § 1 ust. 8 (§ 10 ust. 1),

- na dzień wydania decyzji kredytowej przez mBank oprocentowanie Kredytu w stosunku rocznym wynosi 3,78 %, marża mBanku wynosi 1,00 % (§ 1 ust. 8),

- wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 29 maja 2008 r. powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę mBanku w wysokości 1,00 % (§ 10 ust. 2),

- harmonogram spłat Kredytu stanowi załącznik nr 1 i integralną część Umowy i jest doręczany Kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia Kredytu. Harmonogram spłat jest sporządzany w (...) (§ 11 ust. 2),

- raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 11 ust. 4),

- wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży (...), z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty (§ 13 ust. 6).

Tytułem zabezpieczenia spłaty kredytu strony ustanowiły hipotekę kaucyjną na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ul. (...) do kwoty 396.000 zł (§ 2 ust. 1).

(dowód: umowa kredytu nr (...) k. 9-13, zawiadomienia o wpisach do KW k. 31-45, regulamin udzielania kredytów k. 146-150v, harmonogram spłat kredytu k. 165-169v)

W dniu 24 czerwca 2008 r. wydana została dyspozycja wypłaty kredytu.

(dyspozycja k. 164)

W dniu 10 kwietnia 2013 r. strony zawarły aneks do powyższej umowy kredytu hipotecznego na mocy którego ustaliły, że Bank zapewnia Kredytobiorcom możliwość dokonywania zmian waluty spłaty kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem (...) ze złotych polskich na walutę waloryzacji oraz z waluty waloryzacji na złote polskie w okresie obowiązywania umowy.

(dowód: aneks k. 14-15v)

Powodowie do kwietnia 2013 r. włącznie spłacali kredyt w walucie PLN, zaś od maja 2013 r. do kwietnia 2020 r. dokonywali spłat w walucie (...).

(dowód: zaświadczenie k. 16-23)

Zawierając umowę powodowie nie otrzymali informacji, w jaki sposób bank ustala kursy waluty, ani jaki jest mechanizm chroniący przed wzrostem kursów walut. Nadto powodowie nie mieli wpływu na wysokość kursów walut, ani sposób ich ustalania.

(dowód: zeznania powodów w charakterze stron: 202v-203)

Sąd zważył, co następuje:

Ponieważ w sprawie sporna jest tak zasada, jak i wysokość, Sąd ograniczył przedmiot rozprawy do zbadania żądania powodów w kwestii odpowiedzialności pozwanego co do zasady.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt i niekwestionowane przez strony dokumenty oraz zeznania powodów nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Powodowie domagali się ustalenia nieważności umowy i zapłaty z tego tytułu wskazując na niedozwolony charakter poszczególnych jej zapisów. Podnosili zawarcie w umowie niedozwolonych postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej i związanych z tym przeliczeń kwoty wypłaconej i spłacanej, które to kursy – według ich stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie, wskazując, że skutkiem tego umowy naruszały interesy powodów jako konsumentów i były sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Dla oceny zasadności roszczeń powodów konieczne zatem będzie ustalenie następującej kolejności:

- dokonanie oceny, czy zawarta umowa jest ważna i jaki jest jej rzeczywisty charakter,
- w przypadku uznania, że umowa jest ważna, dokonanie oceny czy żądanie zapłaty jest uzasadnione w świetle podniesionych przez powodów zarzutów zawarcia w umowie i aneksie klauzul abuzywnych i ich ewentualnego wpływu na dalszy byt prawny całej umowy bądź jej poszczególnych postanowień.

Ważność umowy i jej rzeczywisty charakter.

Zgodnie z treścią przepisów art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności

prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Strony niniejszego procesu łączyła umowa kredytu indeksowanego do (...). Fakt jej zawarcia, co do zasady nie był między stronami sporny. Sąd w zakresie treści umowy i czynności ją poprzedzających oparł się na dokumentach złożonych przez obie strony, a mianowicie na umowie kredytu, aneksie do umowy, dokumentach poprzedzających zawarcie umowy oraz potwierdzających stan rozliczeń między stronami, jak również zeznaniach powodów. Sporne były natomiast między stronami określone postanowienia umowy oraz inne około kontraktowe czynności wzajemne stron. Sąd, zatem w pierwszej kolejności odnie się do samej umowy kredytu, który ze swej istoty charakteryzuje się skomplikowaną siatką pojęć zawartych w jej postanowieniach.

Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umów, kwota i waluta kredytu (264.000 PLN, waluta (...)), cel, na jaki został udzielony (nabycie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu), a także zasady i termin jego spłaty (ratalnie). Zgodnie z treścią art. 69 ust. 1 prawa bankowego obowiązującego w dacie zawarcia umowy kredytu przez strony przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. To właśnie ten przepis zawierał główne świadczenia stron umowy kredytu. W tym zakresie nie mieści się indeksacja. Był to dodatkowy element umowny służący ekonomicznej opłacalności kredytu. Nie jest on jednak głównym świadczeniem stron, o których jest mowa w art. 385¹ k.c.

Oceny postanowień ww. umowy nie zmienia fakt, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej przez przeliczenie wysokości sumy kredytowej wypłaconej w walucie polskiej na walutę obcą, ustalenie rat spłaty w walucie obcej i następnie przeliczanie wartości konkretnych spłat dokonywanych w walucie polskiej na walutę obcą i odpowiednie do tego określanie wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia w tej właśnie walucie ((...)).

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Zważywszy, że postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Nadto umowa stron jest dopuszczalna w świetle treści art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości

wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Nie był zatem to w żadnej mierze kredyt udzielony w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie pozwany pozyskiwał środki na wypłacenie powodowi kwoty kredytu, a nadto jak księgował ten kredyt w swoich księgach rachunkowych po jego udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Trudno zatem uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że umowa zawarta przez strony nie jest sprzeczna z art. 353¹ k.c. i art. 69 Prawo bankowe.

Żądanie zapłaty w świetle abuzywności zawartych w umowie klauzul i ich wpływ na ważność umowy.

Celem ustalenia, czy żądanie zapłaty usprawiedliwione jest co do zasady, konieczne jest dokonanie oceny klauzul waloryzacyjnych zawartych w umowie o kredyt hipoteczny. Powodowie podnosząc zarzut nieważności umowy powoływali się bowiem na abuzywność jej konkretnych postanowień i wskazywali na ustalenie sposobu indeksowania kwoty kredytu. W następnej kolejności dokonać należy zatem oceny postanowień zawartej przez strony umowy celem ustalenia, czy stanowią one niedozwolone postanowienia w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Ustalony w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego. Zgodnie bowiem z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385⁽¹⁾ §

1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

Przechodząc do oceny postanowień wskazywanych przez powodów jako niedozwolone, wskazać trzeba, że były zawarte w umowie w zakresie, w jakim odnosiły się do tzw. mechanizmu indeksacji. Przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na (...) według kursu kupna tej waluty opublikowanej w bliżej nieokreślonej tabeli obowiązującej w Banku (§ 1 ust. 3 i 3A oraz § 7 ust. 1 umowy). Następnie raty potrącane w PLN miały być przeliczane na (...) według kursu sprzedaży publikowanego w tak samo niezdefiniowanej tabeli (§ 11 ust. 1 i 4 umowy). Podobnie w przypadku wcześniejszej spłaty całości kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej kwota spłaty miała być przeliczona na (...) według kursu sprzedaży z tabeli kursowej (§ 13 ust. 6 umowy).

Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób w umowie, ani też nie zdefiniowano, jak powstaje tabela zawierająca te kursy, co oznacza, że pozwany miał swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega zatem wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powodowie mogli wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej im odpowiadał z tych które im zaoferowano, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nimi wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano tego, czy mogą skorzystać z innego kursu waluty niż przyjmowany przez pozwanego. Okoliczność tę potwierdzili przesłuchani w charakterze stron powodowie. Powód W. P. zeznał, że nie negocjowano z nim żadnych warunków, a bank sam przygotował dokumenty, nie informowano go o tabelach przeliczeń (k. 202v-203). Ponadto okoliczność ta jest znana Sądowi z urzędu, bowiem potwierdziły ją zeznania pracownika banku przesłuchanego w charakterze świadka w innych tożsamyh sprawach z udziałem pozwanego, a dotyczących zapłaty z tytułu kredytu hipotecznego (sygn. akt (...)tut. Sądu). Świadek ten wielokrotnie szczegółowo opisywał mechanizm udzielania przez pozwanego kredytów waloryzowanych w walucie (...). Wskazał, że bank tworzył tabelę kursów walut obcych rozpoczynając od wyznaczenia wysokości kursu średniego, następnie wyznaczał kurs kupna i sprzedaży waluty poprzez dodanie i odjęcie spreadu od kursu średniego. Zeznał, że tabela kursów była dostępna na głównej stronie banku, a informację o tabeli klient mógł uzyskać w call-center i w placówce banku. Tego typu praktyki stosowane przez pozwanego bank w konfrontacji z zeznaniami powodów w niniejszej sprawie potwierdzają, że postanowienia umowy także w ich wypadku nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

W tym stanie rzeczy nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powodów względem pozwanego, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

Z uwagi na to, że powodowie wskazywali, że ww. postanowienia są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Kwestionowane postanowienia przewidują indeksację kredytu kursem waluty obcej i odwołują się do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Trudno uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczająco jednoznaczne. Podkreślenia wymaga, że kwestionowane postanowienia wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu w tej walucie po jego wypłacie w walucie polskiej oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN i spłaty całego zadłużenia w przypadku wypowiedzenia. Zważywszy, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczane jednostronnie przez Bank. Nie zmienia tego okoliczność, że w pewnym zakresie Bank mógł doznawać pewnych ograniczeń dotyczących wyznaczania kursu z uwagi na działania regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż nadal były to czynniki niezależne od kredytobiorcy, na które kredytobiorca nie miał

żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umowy kredytu bankowego utrwalony jest pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu w walucie obcej, na którą ma być przeliczony po wypłacie w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależy bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorcy (powodowie) mieli ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu w PLN, skoro kursy wymiany określić miał Bank. Co więcej, uprawnienie do określania kursów wymiany dawało Bankowi możliwość wpływania na wysokość zobowiązania do spłaty w PLN w całym okresie wykonywania umowy. W sposób dowolny mógł kształtować wysokość zobowiązania powodów w walucie, w jakiej spłacali kredyt. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować podwyższeniem kursu sprzedaży przyjętego do rozliczenia spłat kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Nie ma zaś znaczenia, czy z możliwości tej Bank korzystał, ani to, czy w toku wykonywania umowy zmienił swoje zasady na bardziej transparentne. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorców.

W świetle powyższych okoliczności w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami i kształtowały ich zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i w związku z tym nie wiążą powodów.

Wylimitowanie wskazanych zapisów i związanie stron umową w pozostałym zakresie, czyli przy zachowaniu postanowień dotyczących indeksacji kredytu oznaczałoby, że kwota kredytu wypłaconego powodom powinna zostać przeliczona na walutę szwajcarską, a powodowie w terminach płatności kolejnych rat powinni ją spłacać w walucie polskiej, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenie. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wylimitowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy (...)dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie (...):

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjmując, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wyraźnie wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...)-144, pkt 33).

Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się takim właśnie kursem w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenia obu stron były wyrażone w walucie polskiej (wyłaty kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą indeksacyjną). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24 stycznia 2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie, to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu brak określenia kursów wymiany i możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje koniecznością wyeliminowania z niej całego mechanizmu indeksacji, który - określony przy pomocy niedozwolonych postanowień dotyczących kursu wymiany - jawi się w całości jako sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy kredytobiorcy - konsumenta.

Jak już wyżej zaznaczono, zgodnie z treścią art. 69 ust. 1 prawa bankowego obowiązującego w dacie zawarcia umowy kredytu przez strony przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się

do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. To właśnie ten przepis określał główne świadczenia stron umowy kredytu. Są nimi bowiem te które zdefiniował ustawodawca dla umowy kredytu a nie wszystkie, które poddawały strony. Indeksacja nie jest więc świadczeniem w rozumieniu wskazanego przepisu.

Eliminacja wyłącznie klauzul abuzywnych odnoszących się do mechanizmu indeksacji w zakresie umowy skutkowałaby tym, że przedmiotowa umowa w dalszym ciągu nadałaby się do wykonania. Wskazać jednak należy na abuzywność postanowień umowy w zakresie, w jakim dotyczą oprocentowania. Zawarte w umowach postanowienia przewidują bowiem możliwość zmiany oprocentowania wedle nieprecyzyjnych kryteriów. Konieczne zatem jest dokonanie oceny, czy zawarta przez strony umowa zawiera niedozwolone postanowienia w zakresie oprocentowania kredytu, a jeżeli tak, jakie rodzi skutki ta okoliczność dla dalszego bytu umowy.

W umowie strony uzgodniły oprocentowanie zmienne. Ma to istotne znaczenie dla wykonania umowy. Nie jest ono bowiem przywilejem banku uprawniającym do podnoszenia go, ale może stwarzać uprawnienie dla kredytobiorcy, który może mieć prawo do domagania się jego obniżenia w określonych w umowie sytuacjach. Może też sądownie kwestionować bezzasadność wzrostu oprocentowania. Tylko zobiektywizowany zapis umowy w tym zakresie pozwala na kontrolę sądową racji stron w sytuacji sporu, co do tej kwestii.

W umowie zawartej 16 czerwca 2008 r. strony ustaliły, że wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 29 maja 2008 r. powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę mBanku w wysokości 1,00 % (§ 10 ust. 2).

W myśl art. 69 ust. 2 pkt 5 ustawy prawo bankowe umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany. Stosownie zaś do brzmienia przepisu art. 76 pkt 1 ww. ustawy zasady oprocentowania kredytu określa umowa kredytu, z tym że w razie stosowania stopy zmiennej należy określić w umowie kredytowej warunki zmiany stopy procentowej kredytu.

Elementy przedmiotowo istotne umowy to cechy konstytutywne danego typu czynności prawnej, wskazane w przepisach konstruujących dany typ czynności prawnej. W przypadku umowy kredytowej definicja legalna takiej umowy została zamieszczona w cytowanym już wcześniej art. 69 ust. 1 prawa bankowego. W dalszej części przepisu, tj. ust. 2, ustawodawca wskazał tzw. obligatoryjne składniki umowy kredytowej. Dotyczy to m. in. wysokości oprocentowania kredytu i warunków jego zmiany. Stąd też, z uwagi na sposób sformułowania zapisu w przedmiotowych umowach, element warunków zmiany oprocentowania kredytu uznać należy, że jest on elementem konstrukcyjnym umowy kredytowej, a zatem jest elementem przedmiotowo-istotnym, którego brak skutkowałby możliwością uznania takiej umowy za nieważną od samego początku. W tym miejscu należy zaznaczyć, iż w przedmiotowej umowie kredytowej zostały wskazane warunki zmiany wysokości oprocentowania, jednakże warunki te niewątpliwie są warunkami bardzo ogólnymi. Wobec powyższego umowa kredytowa zawiera w sobie obligatoryjny składnik określony w art. 69 ust 2 pkt 5 prawa bankowego, ale wysoce niejasny i niedoprecyzowany. Ocena tych warunków, ich ogólność, może zatem być nawet czyniona w oparciu o przepis art 58 k.c. w aspekcie całej umowy kredytowej, prowadząc niejednokrotnie do jej nieważności. Skoro ustawodawca nie zdecydował się na takie precyzyjne wyszczególnienie tych warunków, to należy rozumieć, że ich wybór został uzależniony od woli stron umowy. Musi on jednak być sformułowany w sposób zobiektywizowany. Należy bowiem zwrócić uwagę na szczególny charakter umowy o kredyt hipoteczny, która jest umową wieloletnią, o znacznych kwotach kredytu i o kredyt w walucie obcej. Przyjęcie zmiennego oprocentowania umowy kredytu jest typową praktyką banków, mającą na celu usunięcie ryzyka oprocentowania kredytu w oderwaniu od bieżącej sytuacji rynkowej, która jest szczególnie wyraźne w przypadku kredytów długoterminowych. W warunkach gospodarki rynkowej jest to zabieg, pozwalający instytucjom finansowym wpływać na potencjalne zyski i straty w związku z wahaniami na rynkach.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności podnieść należy, że sposób określania przez banki warunków zmiany stopy procentowej kredytu powinien podlegać ocenie z punktu widzenia naruszenia interesów konsumenta i w tym zakresie banki powinny zachować szczególną staranność, w szczególności w odniesieniu do precyzyjnego, jednoznacznego i

rozumiałego dla konsumenta określenia tych warunków (orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z dnia 5 kwietnia 2002 roku, II CKN 933/99, uchwała składu 7 Sędziów z dnia 6 marca 1992 roku, III CZP 141/91, uchwała składu 7 Sędziów z dnia 22 maja 1991 roku, III CZP 15/91 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lutego 2012 roku, VI ACa 1460/11). Klauzula bowiem zmiennego oprocentowania, choć dozwolona i powszechnie stosowana w umowach długoterminowych, nie może mieć charakteru blankietowego, lecz powinna dokładnie wskazywać czynniki (okoliczności faktyczne) usprawiedliwiające zmianę oprocentowania oraz relację między zmianą tych czynników, a rozmiarem zmiany stopy oprocentowania kredytu, określając precyzyjnie wpływ zmiany wskazanych okoliczności na zmianę stopy procentowej, a więc kierunek, skalę i proporcję tych zmian. W przeciwnym razie dokonywana przez bank w czasie trwania umowy kredytowej zmiana stopy oprocentowania kredytu nosiłaby cechy uznaniowości i dowolności.

W ocenie Sądu wskazane wyżej klauzule umowne kształtowały obowiązki powodów w trakcie trwania umowy w sposób rażąco niekorzystny. A. spornych postanowień umownych przejawia się przede wszystkim w tym, że klauzule te nie odwoływały się do obiektywnych wskaźników, na które żadna ze stron nie miała wpływu, lecz pozwalały wyłącznie bankowi na określenie miernika wartości wedle swojej woli. Powszechnie przyjmuje się, że sposób określania przez bank warunków zmiany stopy procentowej wymaga precyzyjnego, jednoznacznego i zrozumiałego dla konsumenta określenia tych warunków (wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CKN 933/99; uchwała z dnia 6 marca 1992 r., III CZP 141/91 i z dnia 22 maja 1991 r., III CZP 15/91 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lutego 2012 r., VI ACa 1460/11). W identycznym kierunku podąża wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2011 r., I CSK 46/11, gdzie powiedziano, że klauzula zmiennego oprocentowania nie może mieć charakteru blankietowego, lecz powinna dokładnie wskazywać czynniki (okoliczności faktyczne) usprawiedliwiające zmianę oprocentowania oraz relację między zmianą tych czynników, a rozmiarem zmiany stopy oprocentowania kredytu, określając precyzyjnie wpływ zmiany wskazanych okoliczności na zmianę stopy procentowej, a więc kierunek, skalę i proporcję tych zmian. W przeciwnym razie dokonywana przez bank w czasie trwania umowy kredytowej zmiana stopy oprocentowania kredytu nosiłaby cechy uznaniowości i dowolności.

Taka okoliczność ma miejsce w przedmiotowej sprawie, ponieważ na mocy spornych postanowień to pozwany bank mógł jednostronnie i arbitralnie, a przy tym w sposób wiążący, modyfikować wskaźnik, według którego obliczana była wysokość zobowiązania kredytobiorców, a tym samym mógł wpływać na wysokość świadczenia powodów. W umowie, jako stawkę bazową wskazano LIBOR 3M, nie wskazując jednak jakiej waluty on dotyczy. Wskaźnik ten jest publikowany osobno dla każdej z walut indeksacyjnych. Jest różny dla każdej z nich w tym samym okresie. W umowie bank nie wskazał, że dotyczy on (...). Nie sposób więc zastosować (...) z tej właśnie waluty. Wobec odpadnięcia mechanizmu indeksacji nie sposób domyślać się tej właśnie waluty, jako źródła odniesienia wskazanej stopy referencyjnej.

W zaistniałej sytuacji umowa kredytowa nie określała szczegółowego sposobu ustalania oprocentowania kredytu, przez co powodowie byli zdani na arbitralne decyzje banku w tej kwestii. Treść kwestionowanych postanowień umożliwia bankowi jednostronne kształtowanie sytuacji konsumenta w zakresie wysokości jego zobowiązań wobec banku, przez co zakłócona została równowaga pomiędzy stronami przedmiotowej umowy. To powodowało, że postanowienia te były sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz w sposób rażąco naruszały interesy konsumentów.

Nie sposób pominąć tu też w ogóle stopy referencyjnej i pozostać tylko na gruncie stałego oprocentowania, jako jednego ze składników zmiennej stopy procentowej. W przypadku ujemnego (...), jego skutkiem jest obniżenie stałej marży. Jego brak ma więc istotne znaczenie dla ostatecznej należności banku.

Uznanie § 10 ust. 2 umowy za nieważny prowadzi do tego, że oprocentowane wprowadzone w oparciu o ten zapis trzeba uznać za nieskuteczne.

Eliminacja klauzul abuzywnych umowy zarówno w zakresie mechanizmu indeksacji, jak i oprocentowania powoduje, że nie nadaje się do wykonania, bowiem nie są zachowane elementy zasadniczo dla niej istotne. Z uwagi na brak sposobu określenia oprocentowania nie jest zachowany element odpłatności umowy kredytu, a ustalone raty w

PLN nie dają się wyodrębnić. Eliminacyjny skutek pominięcia klauzul abuzywnych, przy zastosowanych zapisach umownych nie pozwala wykonywać umowy.

Powodowie wykazali, że kredyt zaciągnęli na nabycie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu jako konsumenci. Bank nie przeprowadził dowodu obalającego te ustalenia. W tej sytuacji Sąd uznał, że przysługuje im ochrona konsumencka przewidziana w art. 385¹ k.c.

Dodać należy, że wobec pierwotnej wady przedmiotowej umowy, aneks zawarty w roku 2013 nie mógł wyrzec zamierzonego skutku. Skoro mechanizm indeksacji został w praktyce od początku uznany za bezskuteczny, to nie mogła skutecznie sanować go kolejna blankietowa umowa, zawarta w warunkach braku świadomości kredytobiorców, co do istoty pierwotnej wadliwości rozwiązań uznanych za abuzywne.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 189 k.p.c. przy zastosowaniu art. 385¹ k.c. Sąd orzekł o nieważności umowy jak w punkcie I wyroku, uznając, że wobec dalszego braku możliwości wykonywania umowy powodowie mają interes prawny w ustaleniu treści stosunku prawnego łączącego ich z pozwanym. Powodowie, świadomi konsekwencji tego stanu rzeczy domagali się rozstrzygnięcia takiej właśnie treści (k.203).

Z uwagi na powyższe roszczenia powodów zawarte w pkt 2-4 oraz 8-11 pozwu o zapłatę świadczenia nienależnego uiszczonego w okresie obowiązywania umowy, spowodowaną wykorzystaniem ww. klauzul niedozwolonych jest usprawiedliwione co do zasady, o czym Sąd orzekł jak w punkcie II sentencji wyroku, w oparciu o wskazane wyżej przepisy i dyspozycję przewidzianą w art. 318 § 1 k.p.c.

Jednocześnie oznacza to, że wszelkie kwoty pobrane od powodów na poczet spłaty kredytu z zastosowaniem postanowień ich niewiążących, są świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 k.c. Wskazany przepis stanowi, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła. Skutkiem powołania się przez powodów na niedozwolony charakter postanowień umownych jest ich wyeliminowanie z umowy od daty jej zawarcia. Tym samym wszelkie świadczenia spełniane na podstawie tych postanowień utraciły swoją podstawę i winny podlegać zwrotowi.

Wysokość należności podlegającej rozliczeniu, z uwagi na zakwestionowanie wycień powodów przez pozwanego (k. 93, 95v) będzie jednak przedmiotem dalszego badania w toku dalszego postępowania po uprawomocnieniu się orzeczenia wstępnego.